

Crna Gora
Ministarstvo prosvjete, nauke, kulture i sporta

Adresa: Vaka Đurovića b.b.
81000 Podgorica, Crna Gora
tel: +382 20 410 100
fax: +382 20 410 101
www.mps.gov.me

INFORMACIJA

**O ZAKLJUČIVANJU SPORAZUMA
IZMEĐU MINISTARSTVA PROSVJETE, NAUKE, KULTURE
I SPORTA CRNE GORE I NACIONALNE
VAZDUHOPLOVNE I SVEMIRSKJE ADMINISTRACIJE
SJEDINJENIH AMERIČKIH DRŽAVA
O SARADNJI NA PROGRAMU GLOBE,
SA TEKSTOM SPORAZUMA**

Podgorica, 4. novembar 2021. godine

Bilateralni odnosi između Crne Gore i Sjedinjenih Američkih Država uspostavljeni su priznanjem Crne Gore kao nezavisne i suverene države 12. juna 2006. godine, te zvaničnim uspostavljanjem diplomatskih odnosa 7. avgusta 2006. godine.

Odnose ove dvije zemlje karakteriše odlična i sadržajna politička, ekonomska, socijalna, kulturna, prosvjetna i naučna saradnja, saradnja u oblasti odbrane, saobraćaja i pomorstva, poljoprivrede i ruralnog razvoja, turizma i zaštite životne sredine. Potvrda izuzetnog međusobnog partnerstva ogleda se u učestalim političkim i radnim kontaktima predstavnika dvije strane. Snažnu političku i ekspertsku podršku Crnoj Gori SAD u kontinuitetu pružaju od samog početka reformskih i evroatlantskih integracionih procesa.

Potpisivanje Sporazuma između Ministarstva prosvjete, nauke, kulture i sporta Crne Gore i Nacionalne vazduhoplovne i svemirske administracije Sjedinjenih Američkih Država o saradnji na Programu GLOBE predstavlja još jednu potvrdu rastuće dinamike radnih kontakata, čiji je cilj nastavak dobre prakse i uspješne saradnje u oblasti obrazovanja i osnaživanje sveukupnih odnosa Crne Gore i SAD.

Program *Globalno učenje i opažanje za dobrobit životne sredine (GLOBE)* ima za cilj da poveća svijest učenika širom svijeta o globalnoj životnoj sredini, doprinese povećanom naučnom razumijevanju planete Zemlje i podrži veća dostignuća učenika u nauci i matematici. Ovaj Program je međunarodni ekološki, naučni i obrazovni program koji okuplja učenike, nastavnike i naučnike da zajedno proučavaju globalnu životnu sredinu. GLOBE je stvorio međunarodnu mrežu učenika u osnovnim i srednjim školama koji proučavaju ekološka pitanja, obavljaju ekološka mjerenja i razmjenjuju korisne ekološke podatke jedni s drugima i sa međunarodnom naučnom zajednicom.

Planirane aktivnosti predviđene ovim Programom podrazumijevaju učešće Ministarstva u identifikovanju crnogorskih škola koje će učestvovati u Programu, osigura da crnogorske GLOBE škole obavljaju osnovne aktivnosti GLOBE škola (vrše GLOBE ekološka mjerenja, podnose izvještaje o podacima, primaju i koriste globalne ekološke slike koje su rezultat toga, koristeći GLOBE obrazovne materijale na osnovu smjernica nastavnika obučenih da vode Program GLOBE).

Takođe, Ministarstvo treba da osigura da se u crnogorskim GLOBE školama koriste GLOBE nastavni materijali koji se odnose na postupke mjerenja i protokole izvještavanja o podacima i da se širi GLOBE obrazovni materijali adekvatno prevedu, prilagode, umnože i distribuiraju svim crnogorskim GLOBE školama; osigura da oprema za mjerenje koju koriste crnogorske GLOBE škole za vršenje GLOBE ekoloških mjerenja zadovoljava GLOBE specifikacije. Nadalje, osigura da crnogorske GLOBE škole imaju neophodne računare i komunikacijske sisteme koji omogućavaju pristup Internetu/svjetskoj mreži da bi mogli da podnose izvještaje o GLOBE ekološkim mjerenjima i da primaju i koriste GLOBE ekološke slike.

Za izvršavanje ovog Sporazuma nije potrebno obezbijediti dodatna finansijska sredstva u Budžetu Crne Gore. Isti ne zahtijeva ni izmjenu važećih ili donošenje novih propisa. Sporazum je usaglašen diplomatskim putem i u direktnoj komunikaciji sa predstavnicima NASA.

**Sporazum izme u
Nacionalne vazduhoplovne i svemirske administracije
Sjedinjenih Ameri kih Država i
Ministarstva prosvjete, nauke, kulture i sporta
Crne Gore
o saradnji na Programu GLOBE**

PREAMBULA

Ameri ka Nacionalna vazduhoplovna i svemirska administracija (NASA) i Ministarstvo prosvjete, nauke, kulture i sporta Crne Gore (u daljem tekstu: pojedina no “Ugovorna strana” i zajedni ki “Ugovorne strane”):

u namjeri da pove aju svijest u enika širom svijeta o globalnoj životnoj sredini;

u težnji da doprinesu pove anom nau nom razumijevanju planete Zemlje; i

u želji da podrže ve a dostignu a u enika u nauci i matematici;

saglasili su se da sara uju na programu Globalno u enje i opažanje za dobrobit životne sredine (Program GLOBE) na sljede i na in:

**LAN 1
SVRHA**

Program GLOBE je me unarodni ekološki nau ni i obrazovni program koji okuplja u enike, nastavnike i nau nike da zajedno prou avaju globalnu životnu sredinu. GLOBE je stvorio me unarodnu mrežu u enika u osnovnim i srednjim školama koji prou avaju ekološka pitanja, obavljaju ekološka mjerenja i razmjenjuju korisne ekološke podatke jedni s drugima, i sa me unarodnom nau nom zajednicom.

**LAN 2
ODGOVARAJU E ODGOVORNOSTI**

A. NASA e da uloži razumne napore da:

1. Koordinira u eš e ameri ke vlade u Programu GLOBE, u ime relevantinih agencija ameri ke vlade;
2. Identifikuje ameri ke škole koje e da u estvuju u Programu GLOBE;
3. Odabere, u konsultaciji s me unarodnim nau nicima i prosvjetnim radnicima, ekološka mjerenja za Program GLOBE i definiše specifikacije za opremu za mjerenje;
4. Koordinira sa Nacionalnom fondacijom za nauku (NFS) sve aktivnosti koje se odnose na nova i postoje a ekološka mjerenja u Programu GLOBE;

5. Razvije, u konsultaciji s meunarodnim naučnicima i prosvjetnim radnicima, obrazovne materijale za Program GLOBE;
6. Prevede GLOBE uputstva koja se odnose na postupke mjerenja i protokole izvještavanja o podacima na šest službenih jezika Ujedinjenih nacija, te obezbijedi kopije istih, kao i sve šire GLOBE obrazovne materijale crnogorskoj strani za dalje umnožavanje, ako je potrebno;
7. Vodi regionalne sesije za obuku za GLOBE koordinatore u zemlji i GLOBE nastavnike koji će da služe kao instruktori za dodatne nastavnike u Programu GLOBE u Crnoj Gori;
8. Izradi, razvije, upravlja i održava sistem obrade podataka u Programu GLOBE i drugu potrebnu tehnologiju i opremu;
9. Obezbijedi GLOBE softver, prema potrebi, za korišćenje na računarima u crnogorskim GLOBE školama. (U mjeri u kojoj je to moguće, tekstualni materijali koji se pojavljuju na ekranima računara biće dostupni na šest službenih jezika Ujedinjenih nacija tako da učesnici mogu da biraju.);
10. Prihvati ekološke podatke u izvještajima GLOBE škola širom svijeta i na osnovu njih razvije i pruži na raspolaganje Ministarstvu prosvjete, nauke, kulture i sporta Crne Gore dobijene globalne ekološke slike; i
11. Godišnje ocjenjuje ukupni Program GLOBE, u konsultaciji s meunarodnim GLOBE koordinatorima u zemlji i modifikuje ukupni program ako je to primjereno.

B. Ministarstvo prosvjete, nauke, kulture i sporta Crne Gore će da uloži razumne napore da:

1. Identifikuje crnogorske škole koje će da učestvuju u Programu GLOBE i dostavlja ažurirani spisak crnogorskih GLOBE škola NASA-i na početku svake školske godine;
2. Osigura da crnogorske GLOBE škole obavljaju osnovne aktivnosti GLOBE škola (vrše GLOBE ekološka mjerenja, podnose izvještaje o podacima, primaju i koriste globalne ekološke slike koje su rezultat toga, koriste i GLOBE obrazovne materijale na osnovu smjernica nastavnika obučenih da vode Program GLOBE);
3. Imenuje Vladinu kontakt osobu Crne Gore odgovornu za komunikacije na političkom nivou sa Meunarodnim direktorom Programa GLOBE i za obezbjeđivanje visokog nivoa nadzora nad Programom GLOBE u Crnoj Gori;
4. Imenuje koordinatora u zemlji odgovornog za svakodnevno upravljanje, nadzor i omogućavanje Programa GLOBE u Crnoj Gori;
5. Osigura da koordinator u zemlji i neki GLOBE nastavnici prisustvuju regionalnoj GLOBE obuci i da sa svoje strane pruže GLOBE obuku barem jednom nastavniku u svakoj GLOBE školi u Crnoj Gori;
6. Osigura da se u crnogorskim GLOBE školama koriste GLOBE nastavni materijali koji se odnose na postupke mjerenja i protokole izvještavanja o podacima i da se širi GLOBE obrazovni materijali adekvatno prevedu, prilagode, umnože i distribuiraju svim crnogorskim GLOBE školama;
7. Osigura da oprema za mjerenje koju koriste crnogorske GLOBE škole za vršenje GLOBE ekoloških mjerenja zadovoljava GLOBE specifikacije;
8. Osigura da nastavnici i učesnici u crnogorskim GLOBE školama kalibriraju opremu za GLOBE ekološka mjerenja u skladu sa procedurama obezbjeđenim u GLOBE nastavnim materijalima;

9. Osigura da crnogorske GLOBE škole imaju neophodne resurse i komunikacijske sisteme koji omoguće pristup Internetu/ svjetskoj mreži da bi mogli da podnose izvještaje o GLOBE ekološkim mjerenjima i da primaju i koriste GLOBE ekološke slike; a ako takvi resursi i komunikacijski sistemi nijesu na raspolaganju u crnogorskim GLOBE školama, da napravi dogovorene alternativne aranžmane za takvo izvještavanje i prijem (u najmanju ruku, crnogorski koordinator u zemlji treba da ima pristup Internetu tako da se svi podaci o mjerenjima dobijeni od crnogorskih GLOBE škola mogu poslati preko Interneta); i
10. Godišnje ocjenjuje rad Programa GLOBE u Crnoj Gori i pomaže NASA-i u vršenju periodičnog ocjenjivanja ukupnog Programa GLOBE.

LAN 3 FINANSIJSKI ARANŽMANI

Ugovorne strane će da snose troškove ispunjavanja svojih obaveza u skladu s ovim Sporazumom. Obaveze Ugovornih strana u skladu s ovim Sporazumom su predmet njihovih odgovarajućih postupaka finansiranja i raspoloživosti dodijeljenih sredstava. Ovo je aktivnosti u skladu s ovim sporazumom će biti dosljedno relevantnim zakonima i propisima Sjedinjenih Država i Crne Gore.

LAN 4 RAZMJENA PODATAKA I ROBA

Podaci o GLOBE ekološkim mjerenjima, globalne ekološke slike, obrazovni materijali i, u mjeri u kojoj je to moguće, softver, biće na raspolaganju širom svijeta bez ograničenja u odnosu na njihovu upotrebu ili redistribuciju.

LAN 5 OBJAVLJIVANJE INFORMACIJA O PROGRAMU GLOBE

Ugovorne strane mogu slobodno da objavljuju informacije o Programu GLOBE kad to smatraju prikladnim bez prethodnih konsultacija.

LAN 6 CARINA I IMIGRACIJA

Svaka Ugovorna strana će da uloži razumne napore da olakša kretanje osoba i roba na njenu teritoriju i sa njene teritorije, odnosno da se složi sa ulaskom takvih roba na teritoriju SAD-a i Crne Gore bez plaćanja carine i drugih sličnih taksi, koliko je to potrebno da se sprovede ovaj Sporazum, i u mjeri u kojoj je to dozvoljeno zakonima i propisima Sjedinjenih Američkih Država i Crne Gore.

LAN 7 PRONALASCI I PATENTNA PRAVA

Ništa u ovom Sporazumu ne treba da se smatra davanjem ili podrazumijevanjem bilo kakvih prava ili interesa u patentima ili pronalascima Ugovornih strana ili njihovih ugovarača ili podgovarača.

LAN 8
KONSULTACIJE I RJEŠAVANJE SPOROVA

Ugovorne strane će odmah da konsultuju jedna drugu u vezi sa svim pitanjima koja uključuju tima enje ili sprovo enje ovog Sporazuma.

LAN 9
POTRAŽIVANJA

Nijedna Ugovorna strana ne će imati bilo kakva potraživanja od druge Ugovorne strane, njenih zapošljenika, povezanih subjekata ili zapošljenika povezanih subjekata druge Ugovorne strane u slučaju povrede ili smrti vlastitih zapošljenika ili zapošljenika svojih povezanih subjekata, ili za nadoknadu bilo kakve vrste štete ili gubitka svoje vlastite imovine ili svojih povezanih subjekata, koje su proizašle iz aktivnosti na osnovu ovog Sporazuma, bez obzira da li je do takve povrede, smrti, štete ili gubitka došlo zbog nemara ili drugih razloga, osim u slučaju namjernog nedolnog ponašanja.

LAN 10
TRAJANJE, RASKIDANJE I IZMJENA

Ovaj Sporazum će stupiti na snagu na dan posljednjeg potpisa i ostati na snazi pet godina. Ovaj Sporazum će se automatski produžiti na naredni period od pet godina. Ovaj Sporazum može da raskine bilo koja Ugovorna strana u bilo kojem trenutku nakon pismene obavijesti o namjeri raskidanja sporazuma, dostavljene drugoj Ugovornoj strani barem tri mjeseca prije toga. Ovaj Sporazum može da se izmijeni u bilo kom trenutku pisanim sporazumom Ugovornih strana.

Sačinjeno u duplikatu na engleskom i crnogorskom jeziku.

**za Nacionalnu vazduhoplovnu
i svemirsku administraciju
Sjedinjenih Američkih Država**

**za Ministarstvo prosvjete,
nauke, kulture i sporta
Crne Gore**

Datum: _____

Datum: _____